

DE PLAATS DIE DE LARIKS BIJ DE DRENTSCHE HEIDEBEBOSSCHING INNEEMT

door

J. J. M. JANSEN.

(Voordracht, gehouden op de voorjaarsvergadering van de
Nederlandsche Boschbouwvereniging, te Steenwijk).

Inleiding.

De plaats die de lariks bij de Drentsche heidebebossching inneemt is een zeer belangrijke. Van de 8650 ha die tot nu toe door het Staatsboschbeheer in Drenthe en naaste omgeving werden beboscht en waarvan 2500 ha op zandverstuiving plaats had, welke buiten dit betoog vallen, wordt ongeveer 2500 ha door lariks als hoofdhoutsoort ingenomen. Daarbij treft men nog lariks in meer of minder sterke menging aan in de bijna 1000 ha beslaande eikenbezaaiingen, zoodat over 3500 ha de lariks voorkomt. Dit is bij een gezamenlijke oppervlakte aan heidebebossching van 6150 ha ongeveer 57 %.

Groote lariksaanplant is gevolg van slechte uitkomst met groveden.

Het was uiterste noodzaak die in 1922 deed besluiten voor een goed deel van den aanplant van hoofdzakelijk groveden af te stoppen en deze houtsoort te vervangen door andere houtsoorten, waarvan reeds op bescheiden schaal was gebruik gemaakt en waarvan de resultaten veel en veel gunstiger waren dan die met den groveden. Thans na wederom 13 jaar praktijk, kan geconstateerd worden, dat het besluit van 1922 terecht en op tijd werd genomen en kan slechts betreurd worden, dat in de eerste jaren na 1922 nog niet radikaler met den groveden werd gebroken. Werd toch aanvankelijk de groveden op de heidegronden met doorlatenden ondergrond in eere gehouden, zij het dan in menging met inlandschen of Amerikaanschen eik, thans blijkt meer en meer dat ook op deze gronden de groei van den groveden veel te wenschen overlaat en het schot plus retina's groote schade aanricht.

Er mag toch wel van uiterste noodzaak gesproken worden, indien de groveden in de eerste 20 jaar niet dan $1\frac{1}{2}$ m³ per jaar produceert, terwijl geen verbetering daarvan bij hooger leeftijd te verwachten is; een productie die zeker in

zeer slechte verhouding staat tot de kosten van aanleg en de kwaliteit van den grond. Economisch is m.i. de aanplant op goeden heidegrond (van den groveden) bij een dergelijke productie aan hout absoluut veroordeeld.

Voordeelen van den lariks.

Weinig in aantal zijn de houtsoorten die den groveden kunnen vervangen. Van de in Drenthe thuis hoorende soorten komen alleen de eik en de berk en misschien ook de beuk in aanmerking. De eik is een langzame groeier die het alleen op zeer goeden grond tot een rendabele productie zal brengen. Berken- en beukenhout zijn bij groote hoeveelheid aangeboden praktisch onverkoopbaar en daarom al zijn deze houtsoorten vanzelf uitgesloten om op groote schaal te worden aangeplant. Het ligt dus voor de hand dat tot exoten de toevlucht moet worden genomen. Fijnspar, douglas, Oostenrijksche den, lariks, Amerikaansche eik en sitkaspar zijn houtsoorten die bewezen hebben het in het Drentsche klimaat en op Drentschen grond behoorlijk te doen, mits zij op juiste wijze en op de juiste standplaats worden gebruikt.

Aan welke eischen moet een houtsoort bij de heidebeboscning op groote schaal bij voorkeur voldoen?

10. Moet het zaad steeds in groote hoeveelheid en tegen lagen prijs te verkrijgen zijn.
20. Moet de jeugdgroei snel zijn, opdat zeer spoedig sluiting wordt verkregen en dus kostbare verplegingsmaatregelen als omplaggen e.d. tot zoo gering mogelijken omvang beperkt kunnen blijven.
30. Moet menging met andere houtsoorten mogelijk zijn, opdat de vorming van gezonden boschgrond kan plaats hebben.
40. Moet bij plaats hebbende verheiding de groei toch doorgaan en niet tengevolge daarvan worden belemmerd.

Aan al deze eischen treedt de lariks in hooge mate tegemoet. Het zaad is in voldoende mate te verkrijgen en tegen lagen prijs. Hij is een snelle groeier, kan met vele houtsoorten gemengd worden en verdraagt tijdelijke verheiding. Daarom is hij bij uitstek de houtsoort om den groveden te vervangen.

Gevaren bij lariksaanleg op groote schaal.

Zijn er dan aan aanplant op groote schaal geen gevaren verbonden? Zeker, het risico is niet gering. In de eerste plaats zijn er de gevaren verbonden aan elke eenzijdige aanplant op groote schaal, t.w. insectenplagen. Voorts is de lariks een exoot, waarvan wij, wat de Japansche soort betreft, slechts ervaringen tot op vrij jeugdigen leeftijd hebben, terwijl de ervaringen met de Europeesche soort in vroegere decennien gedeeltelijk verre van gunstig zijn.

De ervaring heeft geleerd :

10. dat de lariks hooge eischen stelt aan geregelenden toevvoer van bodemvocht gedurende de vegetatie-periode.
20. dat de bodem daarentegen in den winter niet te nat mag zijn, omdat de wortels in natten grond afsterven.
30. dat in verband met het vorige punt de grond niet zuur mag zijn, daar ook in dat geval de wortels afsterven.

Bij het gebruik van lariks zal naar mijne meening aan de volgende voorwaarden moeten worden voldaan.

- A. Het gebruik dient beperkt te blijven tot middelhoogen heidegrond, die behoorlijk is bewerkt en waar dus lucht en vocht in voldoende mate in den bodem aanwezig zijn.
- B. Niet mag worden geplant op veenachtigen grond, noch op grond die door keileem op betrekkelijk geringe diepte te vochthoudend is, terwijl aan den anderen kant zeer hooge en droge gronden moeten worden vermeden. Ook is aanplant op oud bouwland of op ouden boschgrond niet zeer gewenscht, daar hier de grasgroei vaak te veel uitdrogend werkt.
- C. Door menging met andere houtsoorten dient de humusvorming in goede banen te worden geleid, met als gevolg betere vochttoestanden en doorluchting en minder gevaar voor ernstige insectenplagen.

Bezwaren van de praktijk tegen menging.

Met den grootsten nadruk moet m.i. op het laatste punt : *menging met andere houtsoorten* de aandacht worden gevestigd. De praktische boschbouwer, die economisch moet werken en vanzelfsprekend den meest geschikten grond uitzoekt, zal geneigd zijn het met de menging op een accoordje te gooien daar dit extra geld kost. Alleen bij vrij grooten plantafstand zal men een gemengden opstand als resultaat kunnen verkrijgen. Indien men bijv. Japanschen lariks plant op 1 m of 1,25 m in het kwadraat, dan is het uitgesloten, dat een gelijktijdige menging met inlandschen eik tot zijn recht zal komen. De eikjes, die zich aanvankelijk goed ontwikkelen, zullen reeds na een paar jaar wegens gebrek aan licht afsterven.

Het meest rendabel is een zoodanig dichte aanplant, dat er flinke vooropbrengsten worden verkregen en die gaan bij te ruimen afstand verloren.

Financiële- en natuurwetenschappelijke overwegingen botsen hier tegen elkaar. De omvang van den aanplant zal in dezen den juisten weg moeten bepalen. Bij gebruik van lariks op bescheiden schaal zal aan menging minder aandacht geschonken behoeven te worden en kan de plantafstand dus enger worden genomen om hooge vooropbrengsten te verkrijgen. Bij gebruik op groote schaal wordt het risico van insectenplagen e.d. en het nadeel van slechte strooiselomzet-

ting zoo groot, dat menging hoofddoel moet worden, zoodat ruimer geplant moet worden.

Het is m.i. dus onjuist om een *bepaalden* plantafstand te verdedigen en te propageeren.

Ziekten en beschadigingen.

In de 12-jarige periode van aanplant in Drenthe zijn geen noemenswaardige ziekten en beschadigingen opgetreden.

Het *lariksmotje* is vrijwel overal verspreid, doch doet tot nu toe geen aanwijsbare schade.

De *lariksbladwesp* treedt af en toe pleksgewijze op; vreet dan een oppervlakte van soms eenige ha belangrijk aan, doch verdwijnt, na volkomen geparasiteerd te zijn, na 3 jaar weer, zonder belangrijke schade te hebben aangebracht.

Lariks-kanker is nog niet geconstateerd.

Wortelrot is plaatselijk opgetreden op natte en zure veenachtige gronden.

Methode van aanleg in de Staatsbebossingen.

Werd reeds één der praktijkvragen, n.l. de plantafstand, ter sprake gebracht, thans rest mij nog te bespreken de wijze waarop van den lariks bij de Drentsche heidebebossingen wordt gebruik gemaakt.

Gebruikt werden tot dusver hoofdzakelijk Japansche lariks, daarnaast Europeesche (nl. uit de Sudeten en Briançon) en *Larix koreënsis* en in kleine proefvlakjes *Larix siberica*, *Larix eurolepis* en schotsche lariks.

Er werd zoowel gezaaid als geplant.

De methode van bezaaiing meen ik bekend te moeten veronderstellen daar ik hieromtrent in dit tijdschrift van April jl. uitvoerige mededeelingen heb gedaan.

De beplanting geschiedde tot dusver in den regel met tweejarige verspeende planten, hoewel er ook bij wijze van proef eenige tientallen ha met eenjarigen Japansche lariks zijn beplant.

Aanvankelijk werd geplant op door lupinenvoorbouw voorbereide gronden. De Japansche lariks groeit echter op bewerkten grond, zonder voorbouw, al hard genoeg. Een slakkenmeel-gift is aan te bevelen.

De plantafstand varieert van 1 tot 6 m in het kwadraat al naar de rol die de lariks in de beplanting moet vervullen. Om vooropbrengsten te verkrijgen wordt geplant op 1 m, hoofdzakelijk echter op 1,25 m (10.000—6400 per ha). Om gemengd bosch te verkrijgen wordt een plantafstand van 1,50—2,50 m genomen (4000—1600 per ha). Als drijfhoutsoort voor andere houtsoorten, bijy. eik, bedraagt de plantafstand van de lariks 3 tot 5 m (110—400 per ha).

Een aantal planten van 4000—1600 per ha is regel.

De menging daarbij bestaat uit :

- a. bodemverplegende hoofdhoutsoorten : eik en soms een weinig beuk.
- b. tijdelijke vulhoutsoorten : berk, els, prunus, lijsterbes.
- c. tijdelijke bodembedekkendé gewassen : blauwe overblijvende lupinen en brem.

De grondbewerking bestaat thans uit :

- 1e jaar. 1. afbranden der heide.
2. diepspitten, waarbij de zode in de tweede laag van boven komt ; z.g. wordt „getweevoord”.
- 2e jaar. 3. schijfeggen.
4. doorploegen, waarbij de tweede laag grootendeels boven komt.
- 3e jaar. 5. schijfeggen en bemesten met 400 à 500 kg slakkenmeel per ha.

Kosten en aanwas.

De cultuurkosten beloopt thans gemiddeld f 160.— tot f 200.— per ha. Het laat zich aanzien dat de jaarlijksche aanwas zich zal bewegen tusschen 5 tot 6 m³ gedurende de eerste 20 jaar.

Blijven belangrijke calamiteiten uit, dan zal zonder twijfel de lariks ook in financieel opzicht een zeer belangrijke plaats in het Drentsche bosch blijvend gaan innemen.

UIT DE DAGBLADEN.

De Maasbode, 28 Juni 1935.

BEBOSSCHING VAN DE DUINEN.

Ged. Staten van Zuid-Holland willen gemeentelijke activiteit in deze steunen.

Prov. Staten van Zuid-Holland hebben in 1931 een motie-J. ter Laan aangenomen, waarin zij Ged. Staten uitnoodigden, ten opzichte van het vraagstuk eener doelmatige bebossching van duingebieden van voorlichting te dienen en zoo mogelijk, voorstellen aanhangig te maken.

Erkennen Ged. Staten, dat er voor de overheid, inzonderheid in deze, aan bosschen niet rijke provincie een gelet op de wenselijkheid nieuwe objecten voor werkverschaffing te zoeken, aanleiding is, zich het belang eener doelmatige bebossching van duingebieden aan te trekken, zij achten daartoe voornamelijk het Rijk en de gemeenten, niet de provincie, aangewezen. Rijk en gemeenten hebben bovendien een belangrijk deel der duingronden in eigendom. Het Rijk heeft het Staatsboschbeheer.

Ged. Staten adviseeren Prov. Staten dus niet tot bebossching van duinen vanwege de provincie. Maar omdat de werkverschaffing er door wordt bevorderd, zouden zij bereid zijn, een bijdrage te verleenen uit de provinciale geldmiddelen aan de localiteit, indien deze tot zulke werken zou willen overgaan in het belang van de bestrijding der werkloosheid. Gedeputeerden zouden daartoe het initiatief aan de localiteit willen laten en desbetreffende aanvragen om provinciaal subsidie afwachten, waarbij elk geval op zichzelf kan worden overwogen.